

วารสารอิเล็กทรอนิกส์
ทางการศึกษา

OJED, Vol. 12, No. 4, 2017, pp. 754 - 772

OJED

An Online Journal
of Education
<http://www.edu.chula.ac.th/ojed>

การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

STATE AND PROBLEMS OF IMPLEMENTING THE INSTRUCTION INTEGRATING SUFFICIENCY
ECONOMY PHILOSOPHY IN SECONDARY SCHOOL UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 18

นายฐารวิชญ์ สุขญาณกิจ *

Tarawit Sukayanakij

ดร.บุญชริกา บุลภักดิ์ **

Buntarika Bulpakdi, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 จำนวนทั้งสิ้น 12 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย คือ ครูที่ดำเนินการสอนใน 8 กลุ่มสาระ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนกลุ่มสาระละ 2 คน รองผู้บริหารสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ และผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 240 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูล โดยแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า ภาพรวมของการใช้หลักสูตรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในด้านของงานบริหารหลักสูตรเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเตรียมบุคลากรในโรงเรียน กิจกรรมมีการปฏิบัติมากที่สุด และเรียงลำดับดังนี้ ด้านการศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ด้านการนิเทศติดตามหลักสูตร ด้านการจัดบริการวัสดุหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดตารางสอน ด้านการประชาสัมพันธ์หลักสูตรแก่ผู้ปกครองและชุมชน ด้านการจัดแผนการเรียน ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้หลักสูตร และด้านการจัดครูเข้าสอน สภาพปัญหาการบริหารหลักสูตรพบว่าอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดแผนการเรียนมีปัญหามากที่สุด และด้านการประชาสัมพันธ์หลักสูตรแก่ผู้ปกครองและชุมชนมีปัญหาน้อยที่สุด ส่วนเมื่อพิจารณาในด้านงานสอนเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาและใช้สื่อการเรียนรู้อีกกิจกรรมมีการปฏิบัติมากที่สุด และเรียงลำดับดังนี้ ด้านการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการทำความเข้าใจในหลักสูตรแม่บทและปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และด้านการสอนซ่อมเสริม สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนพบว่าอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้มีปัญหาที่สุด และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีปัญหาน้อยที่สุด

* หน่วยงานสังกัด สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา
ที่อยู่ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: winnara@aol.com

**อาจารย์ประจำสาขาวิชา นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: buntarik@hotmail.com

ISSN 1905-4491

Abstract

The objectives of study were to examine states and problems of implementing the instruction integrating sufficiency economy philosophy in secondary school under the secondary educational service area office 18. The populations were the secondary school under the secondary educational service area office 18, a total of 12 schools. The populations were principals, vice academic principals and teachers, a total of 240 persons. Rating-scale questionnaires were used to collect data Frequency, distribution, percentage, mean, and standard deviation.

The findings revealed as follows the overall were at a high level. Considering each side in curriculum management found that the highest were Recruitment teachers, Curriculum analysis, The supervision and the evaluation of curriculum implementation, The provision of various facilities to the curriculum, Schedules setting, Programs advertising to the parents and communities, Learning programs planning and Providing teaching materials respectively. And Assigning teachers to teach was the lowest. The highest problem was Learning programs planning and Programs advertising to the parents and communities was the lowest problem.

Learning management found that the highest were Development and use of instructional media, Planed activities, Curriculum analysis, Learning and Activities management and Measurement and Evaluation of learning respectively and Remedial teaching was the lowest. The highest problem was Measurement and Evaluation of learning and Learning and Activities management was the lowest problem.

คำสำคัญ: งานบริหารหลักสูตร/ หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

KEYWORDS: CURRICULUM MANAGEMENT/ IMPLEMENTING THE INSTRUCTION INTEGRATING SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY

บทนำ

เศรษฐกิจเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต เป็นวิธีหนึ่งที่สามารถนำมาปฏิบัติและเป็นหนทางที่จะนำมาซึ่งวิถีความพอดีของชีวิต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสเรื่องความพอเพียงมาช้านาน ตั้งแต่วันที่ 17 กรกฎาคม 2517 ซึ่งคนไทยได้นำมาปฏิบัติและยึดเป็นวิถีทางในการดำเนินชีวิต กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักในการพัฒนาคนและสร้างเยาวชนเพื่อพัฒนาประเทศ ได้ตระหนักและเห็นคุณค่า จึงมีนโยบายที่จะสร้างกระบวนการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท ในพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง จึงได้น้อมนำพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นกรอบแนวคิดและแนวทางในการส่งเสริมสถานศึกษาทั่วประเทศ ให้นำไปประยุกต์ใช้อย่างจริงจังและเหมาะสม เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์การดำเนินชีวิต ของบุคลากรด้านการศึกษาและผู้เรียน ให้อยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง รวมทั้งเป็นภูมิคุ้มกันของสังคม และมีการเชื่อมโยงเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (กระทรวงการศึกษา, 2546)

ในปีงบประมาณ 2550 กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักพัฒนาการเรียนการสอน นักศึกษา และกิจการพิเศษ ร่วมกับสำนักตรวจราชการและติดตามประเมินผล สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักผู้ตรวจราชการ ประจำเขตตรวจราชการที่ 1 - 13 กทม. และมูลนิธิยุวสถิรคุณ ได้ดำเนินการติดตามประเมินผลสถานศึกษาที่ดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา จำนวน 369 แห่ง และดำเนินการคัดเลือกสถานศึกษาแบบอย่างการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักสูตรหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 135 แห่ง ไปแล้ว (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

โดยในเกณฑ์การประเมินเพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษานั้น กระทรวงศึกษาธิการและมูลนิธิยุวสถิรคุณได้กำหนดหลักเกณฑ์และตัวชี้วัดเพื่อประเมินโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการสู่สถานศึกษาพอเพียง โดยเป็นการประเมินระดับคุณภาพ/การปฏิบัติของสถานศึกษาใน 5 ด้าน 18 องค์ประกอบ 62 ตัวบ่งชี้ ซึ่งระบุในเครื่องมือประเมินผลสถานศึกษาแบบอย่างการจัดการจัดการเรียนรู้อและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โดยในรายการการประเมิน 5 ด้าน มีดังต่อไปนี้ ด้านที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านที่ 2 ด้านหลักสูตรและการจัดการจัดการเรียนรู้อ ด้านที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านที่ 4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านที่ 5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ซึ่งในแต่ละด้านจะประกอบด้วยตัวชี้วัดที่แตกต่างกันเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามที่ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) กล่าวว่า เป็นการบริหารและดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ผู้บริหารจะเป็นแกนนำโดยมีผู้ช่วย ฝ่ายต่าง ๆ หัวหน้าหมวดวิชา ครูวิชาการโรงเรียน ครูผู้สอน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เสริมการบริหารหลักสูตร เช่น กรรมการบริหารโรงเรียน กรรมการบริหารวิชาการ เป็นต้น มีกิจกรรมที่สำคัญดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรม ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้
2. การเตรียมบุคลากรในโรงเรียน
3. การจัดครูรับผิดชอบกิจกรรม
4. การจัดตารางเรียน
5. การจัดแผนการจัดการจัดการกิจกรรม
6. การจัดบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
7. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
8. การนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการกิจกรรม
9. การประชาสัมพันธ์กิจกรรมแก่ผู้ปกครองและชุมชน

สำหรับปีงบประมาณ 2551 กระทรวงศึกษาธิการและมูลนิธิยุวสถิรคุณ ได้วางแผนการดำเนินงานโดยการพัฒนาตัวชี้วัดการประเมินให้ครอบคลุมทุกระดับการศึกษาทุกสังกัด และจัดทำคู่มือการประเมินเพื่อใช้ในการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในปีงบประมาณ 2552 จำนวนไม่น้อยกว่า 800 แห่ง ครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศ ตามแผนดำเนินการระยะที่ 2 ของยุทธศาสตร์โครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา (กระทรวงการศึกษา, 2550) และต่อมาใน

ปีงบประมาณ 2556 กระทรวงศึกษาธิการได้วางแผนเพื่อสร้างสถานศึกษาพอเพียงให้เป็นต้นแบบ และประเมิน ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงจำนวนทั้งสิ้น 9,999 โรง ในปัจจุบันมีโรงเรียนที่ได้รับการประเมินเพื่อเป็นโรงเรียนศูนย์การเรียนรู้ทั่วประเทศแล้วทั้งสิ้นจำนวน 121 โรง (มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2559)

ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ชลบุรี-ระยอง มีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในสังกัด จำนวนทั้งสิ้น 50 โรง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ได้มีนโยบายนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการโรงเรียนเพื่อรับการประเมินและเป็นสถานศึกษาพอเพียง โดยมีโรงเรียนที่ผ่านการประเมินให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงแล้วทั้งสิ้นจำนวน 12 โรง ได้แก่ โรงเรียนเกาะศรีซัง โรงเรียนแก่ง "วิทยสถาวร" โรงเรียนเขาชะเมาวิทยา โรงเรียนชำนาญสามัคคีวิทยา โรงเรียนทุ่ง-ศุขลาพิทยา"กรุงไทยอนุเคราะห์" โรงเรียนบ้านสวน (จั่น-อนุสรณ์) โรงเรียนบึงศรีราชาพิทยาคม โรงเรียนปลวกแดงพิทยาคม โรงเรียนพนัสพิทยาคาร โรงเรียนสุนทรภู่พิทยา โรงเรียนหนองรีมงคลสุขสวัสดิ์ โรงเรียนอุทกพิทยาคม และโรงเรียนวังจันทร์วิทยา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18, 2559)

ซึ่งหลังจากได้รับการประเมินเพื่อเป็นสถานศึกษาพอเพียงแล้วนั้น ทุกโรงเรียนจะมีการประเมินรอบสุดท้าย เพื่อคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โดยโรงเรียนภายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงมีเพียง 1 โรง คือ โรงเรียนวังจันทร์วิทยา สำหรับโรงเรียนที่เหลือทั้งสิ้น 12 โรงยังอยู่ในระหว่างการพัฒนาเพื่อปรับปรุงสู่การประเมินอีกครั้ง โดยในการดำเนินการนี้ต้องมีการดำเนินการที่เป็นไปตามแผนงานแต่ละด้านเพื่อให้สอดคล้องกับหลักยุทธศาสตร์ที่วางไว้ โดยการดำเนินงานแต่ละด้านประกอบไปด้วย ด้านที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านที่ 2 ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านที่ 4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านที่ 5 ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ซึ่งในแต่ละด้านมีการวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อดำเนินไปให้สอดคล้องตามหลักยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้

จากที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยต้องการศึกษาสภาพ และปัญหาการนำหลักสูตรสถานศึกษาพอเพียงไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 โดยมุ่งเน้นในการศึกษาในด้านของงานบริหารหลักสูตร และด้านงานสอน ซึ่งเป็นด้านที่สำคัญที่จะส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาสู่โรงเรียนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นการใช้หลักสูตรสถานศึกษาพอเพียงให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายยุทธศาสตร์แต่ละด้านจึงเป็นสิ่งที่น่าติดตามและประเมิน ทั้งในด้านการบริหารจัดการของผู้บริหาร และด้านการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนใน 8 กลุ่มสาระวิชา และ 1 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อีกทั้งเพื่อศึกษาปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นว่ามีมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการจัดการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง และยังเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการนำหลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 มีขอบเขต ดังนี้

1. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล คือ ครูที่ดำเนินการสอนใน 8 กลุ่มสาระ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กลุ่มสาระละ 2 คน รองผู้บริหารสถานศึกษาฝ่ายวิชาการโรงเรียนละ 1 คน และผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 240 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง

2. ขอบเขตด้านเนื้อหาในการศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ผู้วิจัยได้ใช้กรอบเนื้อหาของ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ซึ่งมีดังนี้

1. งานบริหารหลักสูตร

- 1.1 การศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร
- 1.2 การเตรียมบุคลากรในโรงเรียน
- 1.3 การจัดครูเข้าสอน
- 1.4 การจัดตารางสอน
- 1.5 การจัดแผนการเรียน
- 1.6 การจัดบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
- 1.7 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้หลักสูตร
- 1.8 การนิเทศติดตามหลักสูตร
- 1.9 การประชาสัมพันธ์หลักสูตรแก่ผู้ปกครองและชุมชน

2. งานสอน

- 2.1 การทำความเข้าใจในหลักสูตรแม่บทและปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น
- 2.2 การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- 2.4 การพัฒนาและใช้สื่อการเรียนรู้

2.5 การสอนซ่อมเสริม

2.6 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม มีอยู่ 3 ตอน ผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ ครูและผู้บริหารสถานศึกษา จากสถานศึกษาพอเพียง จำนวน 12 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตรบูรณาการของเศรษฐกิจพอเพียง ของครูและผู้บริหาร จากสถานศึกษาพอเพียง จำนวน 12 โรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 181 ใน 2 ด้าน ประกอบด้วย 1.ด้านงานบริหารหลักสูตร และ 2.ด้านงานสอน ปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษา ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดสำหรับครูและผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อแสดงความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะในด้านการบริหาร และด้านการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษา

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยการศึกษา ขอบข่ายงานวิจัย เอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านงานบริหารหลักสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา และด้านงานสอนของครู
2. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานบริหารหลักสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา และด้านงานสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ในแต่ละด้าน
4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล จากบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 เพื่อขอความอนุเคราะห์ และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนสถานศึกษาพอเพียง
2. ส่งแบบสอบถามจำนวน 240 ชุดให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ โรงเรียนสถานศึกษาพอเพียงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำนวน 12 โรงเรียน
3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามจากผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ โดยได้รับแบบสอบถามคืนทั้งสิ้น 240 ชุด
4. ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์ตามวิธีสถิติ

ผลการวิจัย

สภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตร

1. ด้านการศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

ด้านการศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ภาพรวมของการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 โดยการศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับเอกสารคู่มือการบริหารจัดการหลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.46 อยู่ในระดับมาก และการศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับเอกสารคู่มือการบริหารจัดการหลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากแหล่งข้อมูลอื่นๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 อยู่ในระดับมาก ด้านปัญหาของการศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.48 โดยผู้บริหารไม่สามารถวิเคราะห์บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้สอดคล้องกับตัวชี้วัด ตามมาตรฐานแต่ละด้านที่กำหนด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 1.58 อยู่ในระดับน้อย และผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ย 1.54 อยู่ในระดับน้อย

2. ด้านการเตรียมบุคลากรในโรงเรียน

ด้านการเตรียมบุคลากรในโรงเรียน พบว่า ภาพรวมของการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.42 โดยการจัดประชุมชี้แจงบุคลากรเพื่อเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.63 อยู่ในระดับมาก และการจัดหาเอกสารประกอบการจัดกิจกรรมเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.50 อยู่ในระดับมาก ด้านปัญหาของการเตรียมบุคลากรในโรงเรียน พบว่า ภาพรวมของปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.95 โดยฝ่ายบริหารขาดการสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูได้ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน นอกสถานที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 1.50 อยู่ในระดับน้อย และโรงเรียนขาดแคลนเอกสารประกอบการจัดกิจกรรมเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.71 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ด้านการจัดครูเข้าสอน

ด้านการจัดครูเข้าสอน พบว่า ภาพรวมของการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.18 โดยฝ่ายบริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และหัวหน้างานกิจกรรมร่วมกันจัดทำแผนการจัดครูเข้าสอนตามโครงสร้างของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน เท่ากับ 4.29 อยู่ในระดับมาก และการจัดครูเข้าสอนสอดคล้องกับหลัก 3 ห่วง ในหลักของ ความมีเหตุผล 2 เงื่อนไข ในหลักของ ความรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 อยู่ในระดับมาก ด้านปัญหาของการจัดครูเข้าสอน พบว่า ภาพรวมของปัญหาอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.93 โดยโรงเรียนขาดแคลนครูที่มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการสอนที่มีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรรายวิชานั้น ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 1.13 อยู่ในระดับน้อย และการจัดครูเข้าสอนไม่ตรงกับความรู้ความสามารถและหลักของ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.92 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. ด้านการจัดตารางสอน

ด้านการจัดตารางสอน พบว่า ภาพรวมของการปฏิบัติอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.29 โดยการ จัดตารางสอน แบ่งคาบสอนก่อนการนำหลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในโรงเรียนตามบริบทของโรงเรียนสถานศึกษาพอเพียง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 4.50 อยู่ในระดับมาก และการปรับและออกแบบโครงสร้างเวลาเรียน ตารางเรียนที่เอื้อต่อการนำหลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้มีค่าเฉลี่ย 4.41 อยู่ในระดับมาก ด้านปัญหาของการจัดตารางสอน พบว่า ภาพรวมของปัญหาอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.92 โดยการ จัดตารางสอนไม่ได้คำนึงถึงสภาพ และความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละวันโดยไม่สอดคล้องในหลักของความพอเพียงตามบริบทของโรงเรียนสถานศึกษาพอเพียง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 1.10 อยู่ในระดับน้อย และตารางสอนไม่มีการเรียนรู้หรือลงมือปฏิบัติในแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.92 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5. ด้านการจัดแผนการเรียนรู้

ด้านการจัดแผนการเรียนรู้ พบว่า ภาพรวมของการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.25 โดยการ จัดแผนการเรียนรู้ส่งเสริมความสามารถของนักเรียน และตามความต้องการของชุมชน ในการนำหลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามามีบูรณาการในแผนการเรียนนั้น ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.42 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือการ จัดแผนการเรียนรู้ที่ส่งเสริม และบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละรายวิชาในแผนการเรียนนั้น ๆ ค่าเฉลี่ย 4.25 อยู่ในระดับมาก ด้านปัญหาของการจัดแผนการเรียนรู้ พบว่า ภาพรวมของปัญหาอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.82 โดยผู้เรียนในแต่ละแผนรายวิชาขาดทักษะ ความรู้ ความสามารถ และการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ตามบริบทของสถานศึกษาพอเพียง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 2.08 อยู่ในระดับปานกลาง และโรงเรียนจัดกลุ่มผู้เรียนในแผนการเรียนรู้แต่ละแผนไม่ตรงกับความสามารถที่แท้จริง และไม่สอดคล้องกันในหลักของเหตุผล และความรู้ มีค่าเฉลี่ย 1.75 อยู่ในระดับน้อย

6. ด้านการจัดบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

ด้านการจัดบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน พบว่า ภาพรวมของการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.30 โดยการสำรวจความต้องการของครูในการใช้วัสดุและสื่อการจัดการเรียนการสอนก่อนการใช้หลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.56 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือมีสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริงเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีค่าเฉลี่ย 4.33 อยู่ในระดับมาก ด้านปัญหาของการจัดบริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน พบว่า ภาพรวมของปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.46 โดยวัสดุหลักสูตรและสื่อไม่เพียงพอสำหรับการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 0.88 อยู่ในระดับน้อยที่สุด และวัสดุหลักสูตรและสื่อที่ได้รับการสนับสนุนยังไม่ตรงกับความต้องการในการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ย 0.63 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

7. ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้หลักสูตร

ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้หลักสูตร พบว่า ภาพรวมของการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 โดยอาคารเรียนได้มาตรฐาน จำนวนห้องเรียน เพียงพอกับจำนวนนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.42 อยู่ในระดับมาก และการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมสำหรับการนำหลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีค่าเฉลี่ย 4.29 อยู่ในระดับมาก ด้านปัญหาของการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ผู้ใช้หลักสูตร พบว่า ภาพรวมของปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.68 โดยขาดแหล่งเรียนรู้ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงภายนอกโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 1.21 อยู่ในระดับน้อย และผู้บริหารขาดทักษะในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมสำหรับการนำหลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.79 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

8. ด้านการนิเทศติดตามหลักสูตร

ด้านการนิเทศติดตามหลักสูตร พบว่า ภาพรวมของการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 โดย การนิเทศติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.67 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือการจัดตั้งคณะกรรมการวัดประเมินผลและรายงานผลการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ย 4.42 อยู่ในระดับมาก ด้านปัญหาของการนิเทศติดตามหลักสูตร พบว่า ภาพรวมของปัญหาอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.76 โดยโรงเรียนขาดบุคลากร ผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินงานการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 2.04 อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือโรงเรียนขาดการนิเทศ กำกับติดตามการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.71 อยู่ในระดับน้อย

9. ด้านการประชาสัมพันธ์หลักสูตรแก่ผู้ปกครองและชุมชน

ด้านการประชาสัมพันธ์หลักสูตรแก่ผู้ปกครองและชุมชน พบว่า ภาพรวมของการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 โดยการประชาสัมพันธ์กับชุมชนในเรื่องของการนำหลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาใช้ในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.67 อยู่ในระดับมาก และการประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 อยู่ในระดับมาก ด้านปัญหาของการประชาสัมพันธ์หลักสูตรแก่ผู้ปกครองและชุมชน พบว่า ภาพรวมของปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.27 โดยผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือ หรือมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาพอเพียง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 0.42 อยู่ในระดับน้อยที่สุด และโรงเรียนขาดสื่อประชาสัมพันธ์ที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีค่าเฉลี่ย 0.25 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สภาพและปัญหาการสอน

1. ด้านการทำความเข้าใจในหลักสูตรแม่บทและปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น

ด้านการทำความเข้าใจในหลักสูตรแม่บทและปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น พบว่า ภาพรวมของการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 โดยการศึกษาวิเคราะห์ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.47 อยู่ในระดับมาก และครูมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนก่อนการนำหลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 อยู่ในระดับมาก ด้านปัญหาของการทำความเข้าใจในหลักสูตรแม่บทและปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น พบว่า ภาพรวมของปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.99 โดยการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักสูตรปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ทำให้การจัดการเรียนการสอนดีขึ้นกว่าการจัดการเรียนการสอนแบบเดิม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 1.37 อยู่ในระดับน้อย และครูขาดการวางแผนการจัดการเรียนการสอนก่อนการนำหลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.94 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. ด้านการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ด้านการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ภาพรวมของการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 โดยการจัดทำแผนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก่อนการดำเนินการสอนในชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.55 อยู่ในระดับมาก และครูมีการกำหนดวัตถุประสงค์/จุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก่อนการดำเนินการสอนในชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 อยู่ในระดับมาก ด้านปัญหาของการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ภาพรวมของปัญหา อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.05 โดยการใช้แผนการสอนบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำเร็จรูปจากแหล่งข้อมูลต้นฉบับ โดยนำมาปรับเนื้อหา และไม่ได้เขียนแผนใหม่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

เท่ากับ 1.36 อยู่ในระดับน้อย และเนื้อหา สาระในแผนการสอนมีความซ้ำซ้อนจากแผนก่อนหน้า ขาดการบูรณาการกับเนื้อหาในหลักสูตรปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.11 อยู่ในระดับน้อย

3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมเสริมหลักสูตร พบว่า ภาพรวมของการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 โดยมีการวางแผนก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.54 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริม และพัฒนาทักษะของผู้เรียนโดยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาบูรณาการมีค่าเฉลี่ย 4.47 อยู่ในระดับมาก ด้านปัญหาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมเสริมหลักสูตร พบว่า ภาพรวมของปัญหา อยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.84 โดยชุมชน ท้องถิ่นภายนอกขาดความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกสถานที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 1.34 อยู่ในระดับน้อย และครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่อยู่ภายในห้องเรียน ไม่มีการนำนักเรียนไปเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงภายในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ย 0.75 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อการเรียนรู้

ด้านการพัฒนา และใช้สื่อการเรียนรู้ พบว่า ภาพรวมของการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 โดยมีการใช้สื่อการเรียนรู้ ที่ส่งเสริม และพัฒนาทักษะของผู้เรียนโดยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาบูรณาการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.70 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือครูมีการวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 อยู่ในระดับมาก ด้านปัญหาของการพัฒนาและใช้สื่อการเรียนรู้ พบว่า ภาพรวมของปัญหา อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.05 โดยการสร้างและใช้สื่อการเรียนรู้ไม่สามารถตอบสนองในหลักของ 3 ห่วง ในด้านความมีเหตุผล ความพอประมาณ และ 2 เงื่อนไขในด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 1.32 อยู่ในระดับน้อย รองลงมาคือครูขาดทักษะในการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.08 อยู่ในระดับน้อย

5. ด้านการสอนซ่อมเสริม

ด้านการสอนซ่อมเสริม พบว่า ภาพรวมของการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 โดยมีการจัดการสอนซ่อมเสริม เพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาบูรณาการในการจัดสอนซ่อมเสริม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.27 อยู่ในระดับมาก และครูมีการจัดการสอนซ่อมเสริม เพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาบูรณาการในการจัดสอนซ่อมเสริมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 อยู่ในระดับมาก ด้านปัญหาของการสอนซ่อมเสริม พบว่า ภาพรวมของปัญหายุ่งยากอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.04 โดยครูขาดการพัฒนาหลักสูตรที่ปรับใช้ในการสอนซ่อมเสริม เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการนำไปใช้ในการสอนซ่อมเสริมครั้งต่อไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 1.62 อยู่ในระดับน้อย และการสอนซ่อมเสริม

ขาดการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามามีบทบาทในการจัดการสอนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.37 อยู่ในระดับน้อย

6. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ภาพรวมของการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 โดยมีการวัดและประเมินผลของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย หลังจากการได้รับการเรียนรู้ตามหลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.52 อยู่ในระดับมาก และครูมีการติดตามผลของการนำหลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้เรียนหลังการใช้หลักสูตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 อยู่ในระดับมาก ด้านปัญหาของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ภาพรวมของปัญหา อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.14 โดยขาดการพัฒนาและปรับปรุงการนำหลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 1.60 อยู่ในระดับน้อย รองลงมาคือผู้เรียนขาดทักษะ และความสามารถที่ตรงตามตัวชี้วัดในหลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้กำหนดไว้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.24 อยู่ในระดับน้อย

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 โดยการอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้อภิปรายประเด็นสภาพการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก และได้อภิปรายประเด็นของปัญหาจากการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น คือ การจัดแผนการเรียน และการนิเทศติดตามหลักสูตร ดังนี้

ด้านการบริหารหลักสูตร

1. ด้านการเตรียมบุคลากรในโรงเรียน

ในการเตรียมบุคลากรในโรงเรียนพบว่าการปฏิบัติมากที่สุด คือ การจัดประชุมชี้แจงบุคลากรเพื่อเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการจัดหาเอกสารประกอบการจัดกิจกรรมเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับการเตรียมบุคลากรในการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ผู้บริหารต้องสนับสนุนครูซึ่งเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ฉะนั้นครูจึงจำเป็นต้องเข้าใจ วัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมาย หลักการ และแนวการใช้หลักสูตร เมื่อมีการนำหลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษา ผู้บริหารมีการจัดอบรม ประชุม ชี้แจงโดยให้ความรู้จากบุคลากรภายในโรงเรียน หรือจากวิทยากรภายนอก รวมถึงการศึกษาดูงานทั้งในและนอกสถานที่ เพื่อให้ครูได้เรียนรู้ถึงสภาพความแตกต่างที่เกิดขึ้นในโรงเรียนต่าง ๆ จากการที่ได้ไปศึกษาดูงาน แล้วจึงนำความรู้ที่ได้มาสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมภายในสถานศึกษาของตน ทั้งนี้เพื่อให้ครูสามารถเข้าใจถึง

วัตถุประสงค์ของการใช้หลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาอย่างแท้จริง อีกทั้งผู้บริหารมีการจัดหาเอกสารประกอบการจัดกิจกรรมในการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น หนังสือ คู่มือ หรือหลักสูตรจากหน่วยงานที่ใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการบริหาร และการสอนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ นพเก้า ณ พัทลุง (2550) ได้กล่าวถึงการเตรียมบุคลากรของงานการบริหารและบริการหลักสูตร ได้แก่ การให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรหรือครูผู้สอนจากวิทยากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ในเรื่องจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง แนวการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลตามหลักสูตรที่จัดทำขึ้น ความสำเร็จของการใช้หลักสูตร นั้นอยู่ที่ครูเป็นสำคัญ จึงต้องส่งเสริมและเตรียมบุคลากรให้พร้อมกับการจัดการเรียนการสอนในวิธีต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

2. ด้านการศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร

ในการวิเคราะห์ข้อมูลภาพรวมเกี่ยวกับสภาพการศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร พบว่ามีการปฏิบัติมากที่สุดคือ การศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับเอกสารคู่มือการบริหารจัดการ หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 แสดงให้เห็นว่า ฝ่ายบริหารโดยเฉพาะผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการวิเคราะห์แนวทางการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ภายในโรงเรียน โดยทางสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเขต 18 ได้นำหลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่กำหนดโดยมูลนิธิยุวสถิรคุณมาใช้ในการบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการและการเรียนการสอน ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขต 18 ซึ่งการจัดการเรียนการสอนโดยการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งที่ช่วยพัฒนาบุคลากรภายในโรงเรียนซึ่งก็คือครู และนักเรียนให้ตระหนักถึงการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง มีความรู้และมีภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิต อีกทั้งการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาดำเนินการภายในโรงเรียนนั้นเป็นเรื่องที่ทุกคนทราบ แต่ไม่สามารถศึกษา และเข้าใจได้อย่างถ่องแท้ ดังนั้นฝ่ายบริหารต้องทำความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ แนวทางการจัด กิจกรรม อีกทั้งยังวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน มีการร่วมมือกันในหลาย ๆ ภาคส่วน การเตรียม วัสดุอุปกรณ์ และการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ จามจุรี จำเมือง (2554) กล่าวถึงการศึกษาวิเคราะห์ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรจะต้องมีหลักเกณฑ์คือ ต้องมีการ วางแผนและเตรียมการ ทั้งนี้ผู้บริหาร บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจหลักสูตร เพื่อให้การ ปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ต้องมีคณะบุคคลทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นที่จะทำหน้าที่ประสานงานในแต่ละ ขั้นตอนของการวิเคราะห์หลักสูตร โดยการวิเคราะห์หลักสูตรต้องคำนึงถึงงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เอกสาร ของหลักสูตรต่าง ๆ ตลอดจนแหล่งความรู้ที่ใช้ในการเรียนการสอน

3. ด้านการนิเทศติดตามหลักสูตร

ในการนิเทศติดตามหลักสูตรพบว่าการปฏิบัติมากที่สุด คือ การนิเทศติดตาม และประเมินผลการใช้ หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แสดงให้เห็นว่าฝ่ายบริหารมีการใช้การนิเทศติดตาม และ

การประเมินผลมาพัฒนา กำกับ ติดตามในการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาเพื่อมุ่งเน้นประสิทธิภาพในการใช้หลักสูตรให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน และประสิทธิผลในการเรียนของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้กล่าวถึงการนิเทศการศึกษาไว้ว่าให้ครูและผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจกระบวนการนิเทศว่าเป็นกระบวนการที่ทำงานร่วมกันโดยใช้เหตุและผลในการทำงาน การนิเทศเป็นการพัฒนาปรับปรุงวิธีการทำงาน การพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ การนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารเพื่อให้ทุกคนเกิดความเชื่อมั่นในสิ่งที่ปฏิบัติกันถูกต้อง ก้าวหน้าเกิดประโยชน์อันสูงสุดแก่ผู้เรียน การจัดการนิเทศให้ให้มีคุณภาพทั่วถึงและต่อเนื่องเป็นระบบและลำดับขั้นตอน และต้องเชื่อมโยงกับการนิเทศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ด้านงานสอน

1. ด้านสภาพการพัฒนาและใช้สื่อการเรียนรู้

ในการพัฒนาและใช้สื่อการเรียนรู้พบว่าการปฏิบัติมากที่สุด คือ มีการใช้สื่อการเรียนรู้ ที่ส่งเสริม และพัฒนาทักษะของผู้เรียนโดยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาบูรณาการ แสดงให้เห็นว่าครูนั้นได้ใช้สื่อที่มีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ภายในชั้นเรียน โดยครูผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถในการจัดทำสื่อเพื่อที่จะใช้เป็นสื่อกลางในการเรียนรู้และถ่ายทอดเนื้อหาแก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังมีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ควบคู่ไปกับหลักแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การสร้างสื่อที่ตอบสนองในด้านของความรู้ คือ การที่สื่อเหล่านั้นสามารถนำไปบูรณาการกับรายวิชาที่สอนได้อย่างถูกต้อง สื่อการสอนมีความหลากหลาย และตรงประเด็นกับรายวิชานั้น ๆ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ สำหรับในหลักของความพอประมาณ คือ การที่สื่อเหล่านั้นมีความรู้เนื้อหาครบถ้วน สามารถตอบสนองต่อความต้องการของครูผู้สอนที่จะนำไปสอน รวมถึงตัวผู้เรียนที่เรียนรู้ผ่านสื่อที่ครูนำมาช่วยสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550) กล่าวไว้ว่า การใช้สื่อการสอนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเกิดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การใช้สื่อการสอนจะเป็นสิ่งที่ช่วยในการดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี สื่อการสอนที่ดีจะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างราบรื่น และสะดวกกับตัวผู้เรียน การเตรียมสื่อการเรียนการสอนจะทำให้ผู้สอนสามารถทราบว่าควรจะใช้สิ่งใดเป็นสื่อในการช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างดีที่สุด

2. ด้านการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่าการปฏิบัติมากที่สุด คือ มีการจัดทำแผนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก่อนการดำเนินการสอนในชั้นเรียน และมีการกำหนดวัตถุประสงค์/จุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก่อนการดำเนินการสอนในชั้นเรียน แสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนมีการจัดทำแผนการสอน การกำหนดวัตถุประสงค์/จุดประสงค์ของ

การเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละรายวิชา ก่อนการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน เช่น การกำหนดวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนมีได้พัฒนาในเรื่องความรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ควบคู่ไปกับหลักคุณธรรมตามที่หลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกำหนดแต่ละแผนในแต่ละรายวิชา เพราะการทำแผนการสอนเป็นสิ่งที่ทำให้ครูวางแผนว่าจำเป็นต้องปรับวิธีการสอนให้เป็นไปในทิศทางใด ควรมุ่งเน้นในเนื้อหาส่วนใด และเพิ่มสิ่งที่นักเรียนจำเป็นต้องรู้ในเนื้อหาต่าง ๆ ผ่านการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายในแผนนั้น ซึ่งสอดคล้องกับ เขียน วันทนียตระกูล (2552) กล่าวว่า การวางแผนการสอนเป็นการจัดวางโปรแกรมการสอนทั้งหมดในวิชาใดวิชาหนึ่งไว้ล่วงหน้า เพื่อช่วยให้ครูผู้สอนได้ดำเนินกระบวนการเรียนการสอนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่วางไว้ ดังนั้นครูจึงมีการวางแผนการสอน และจัดทำแผนการสอนตามที่รายละเอียดของหลักสูตรได้กำหนดไว้

3. ด้านการทำความเข้าใจในหลักสูตรแม่บทและปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น

ในการทำความเข้าใจในหลักสูตรแม่บทและปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นพบว่ามีกรณีปฏิบัติมากที่สุด คือ มีการศึกษาวิเคราะห์ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการวางแผนการจัดการเรียนการสอนก่อนการนำหลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ แสดงให้ทราบว่าครูมีการศึกษา ทำความเข้าใจ และวางแผนก่อนการนำหลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระ สามารถวิเคราะห์หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้สอดคล้องกับตัวชี้วัด และมาตรฐานตามหลักสูตรกำหนด โดยในตัวชี้วัด และมาตรฐานตามที่หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกำหนดนั้น จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลัก 3 ห่วง คือ มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน 2 เงื่อนไข คือความรู้ และคุณธรรม เพื่อจะได้วางแผนก่อนการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนได้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนนั้นดำเนินไปอย่างเป็นระบบ ขั้นตอน และมีประสิทธิภาพเพื่อที่จะถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ผู้เรียนผ่านการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา อีกทั้งยังสามารถปรับหลักสูตรให้เข้ากับสภาพความต้องการของท้องถิ่น คือการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ คู่คุณธรรม รวมถึงมีภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิตในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ รัชริน พุ่มพวง (2551) กล่าวว่า การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น เนื่องจากหลักสูตรกลางที่ยกร่างขึ้นมาเพื่อใช้กับประชากรโดยส่วนรวมนั้น มักจะไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ดังนั้นควรจะได้มีการวิเคราะห์ ทำความเข้าใจ และปรับปรุงหลักสูตรกลางให้มีความเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นที่ใช้หลักสูตรนั้น ๆ ซึ่งดำเนินการได้หลายลักษณะอย่างมีระบบและกฎเกณฑ์ โดยคณะกรรมการหรือบางลักษณะอาจจะทำโดยครูผู้สอนแต่ละคนก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจและขีดความสามารถของผู้ใช้หลักสูตร

ด้านปัญหาที่เกิดจากการใช้หลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในประเด็นปัญหาจากการใช้หลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 นั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในทั้งด้านงานบริหารหลักสูตร และด้านงานสอน แต่พบว่าปัญหาส่วนใหญ่มีระดับค่าเฉลี่ยที่น้อย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้อภิปรายปัญหาที่พบว่ามีค่าเฉลี่ยมาก อยู่ 2 ประเด็นดังนี้

งานบริหารหลักสูตร

1. ด้านการนิเทศติดตามหลักสูตร

สำหรับปัญหาที่พบมากที่สุดนั้นคือ โรงเรียนชาตบุคลากร ผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินงานการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แสดงให้เห็นว่าฝ่ายบริหารยังขาดผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน ควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระ และครูได้ศึกษาและทำความเข้าใจในกระบวนการนิเทศ วิธีการนิเทศ และการประยุกต์ใช้การนิเทศให้เหมาะสมกับสถานศึกษาของตน รวมทั้งควรจัดหาบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการนิเทศ เช่น ศึกษานิเทศก์ หรืออาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถในการนิเทศควบคู่กับความรู้ในเรื่องของการใช้หลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาอบรมให้ความรู้ และสร้างทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการนิเทศ เพื่อให้โรงเรียนมีการดำเนินงานนิเทศและติดตามผลของการนิเทศ และนำผลที่ได้จากการใช้หลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาปรับปรุงโรงเรียนให้สามารถดำเนินการใช้หลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้มีคุณภาพ และพัฒนาสู่ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2550) กล่าวถึงการนิเทศการศึกษาไว้ว่าให้ครูและผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจกระบวนการนิเทศว่าเป็นกระบวนการที่ทำงานร่วมกันโดยใช้เหตุและผลในการทำงาน การนิเทศเป็นการพัฒนาปรับปรุงวิธีการทำงาน การพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ การนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารเพื่อให้ทุกคนเกิดความเชื่อมั่นในสิ่งที่ปฏิบัตินั้นถูกต้อง ก้าวหน้าเกิดประโยชน์อันสูงสุดแก่ผู้เรียน การจัดการนิเทศให้ได้มีคุณภาพทั่วถึงและต่อเนื่องเป็นระบบและลำดับขั้นตอน และต้องเชื่อมโยงกับการนิเทศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2. ด้านการจัดแผนการเรียนรู้

สำหรับปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ผู้เรียนในแต่ละแผนรายวิชาขาดทักษะ ความรู้ ความสามารถ และการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ตามบริบทของสถานศึกษาพอเพียง แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนในแต่ละแผนรายวิชาหลังจากได้รับการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละแผนรายวิชานั้น ไม่สามารถแสดงพฤติกรรมอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด คือการมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ ควบคู่ไปกับคุณลักษณะตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่กำหนดไว้ในตัวชี้วัด และเกณฑ์ในหลักสูตร ดังนั้นผู้บริหารและครูควรมีการจัดแผนการเรียนรู้ที่เอื้อต่อความสามารถและทักษะของนักเรียนรายบุคคล การที่โรงเรียนสามารถจัดแผนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของนักเรียนในแต่ละบุคคล จะทำให้นักเรียนเกิดความรู้ ทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตรงกับจุดประสงค์และวัตถุประสงค์ของแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ อีกทั้งยังส่งเสริมการใช้หลักสูตรบูรณาการควบคู่กับการจัดแผนรายวิชาในแต่ละแผนการเรียนรู้

อย่างเป็นระบบก็จะทำให้นักเรียนเกิดทักษะ และการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ตามบริบทของสถานศึกษา พอเพียงอย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2552) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้นั้น มุ่งให้นักเรียนค้นพบความสามารถและความถนัด เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพและการศึกษาต่อ การจัดทำแผนการเรียนที่ตรงกับความสามารถ และความถนัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จได้ การจัดทำแผนการเรียนดังกล่าวโรงเรียนควรจัดทำแผนระยะยาวตลอด 3 ปีไว้ ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงแผนการเรียนได้ตามความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

1. โรงเรียนควรจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนความรู้ ทักษะ ความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน อีกทั้งยังควรมีการสนับสนุนการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละแผนการเรียน และในแต่ละรายวิชาเพื่อให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสนับสนุนการนิเทศภายใน เพื่อที่จะนิเทศติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา และนำผลที่ได้มาพัฒนาปรับปรุงการใช้หลักสูตรบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนาสู่ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป
2. ควรมีการศึกษาสภาพของการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำผลที่ได้มาปรับประยุกต์ใช้กับโรงเรียนที่เป็นสถานศึกษาพอเพียงในการพัฒนาสู่ศูนย์การเรียนรู้ฯ ต่อไป
3. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). นโยบายและแผนการจัดการการบูรณาการหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศาสนา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์ประสานงาน

กลางการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *เครื่องมือนิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา* ปีงบประมาณ 2550. เอกสารการประชุม. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

เขียน วันทนียตระกูล. (2552). *หลักการและวิธีการสอน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา.

จามจุรี จำเมือง. (2554). *คู่มือเตรียมสอบบรรจุเข้าเป็นราชการครู ภาค ข*. กรุงเทพฯ: ไฮเอดพัลลิ่งซิง.

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: อลีน เพล.

นพเก้า ณ พัทลุง. (2551). *เทคนิคการวิจัยในชั้นเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. สงขลา: เทมการพิมพ์สงขลา.

มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2559). *สถานศึกษาพอเพียง*. [ออนไลน์].

<http://www.sufficiencyeconomy.org/> [1 พฤศจิกายน 2559]

รัชริน พุ่มพวง. (2551). *สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์).

สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเขต 18. (2559) *นโยบายและแผนการจัดการการบูรณาการหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง*. [ออนไลน์]. <http://www.spm18.go.th/> [1 พฤศจิกายน 2559]

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ดำเนินการติดตามประเมินผลสถานศึกษาที่ดำเนินการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ลาดพร้าว.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). *หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง)*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.